

1 APRIL 1934.

AFLEVERING 12.

NADruk VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en Dr. JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE :

J. HEIMANS. AMSTERDAM.

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE :

Dr. JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN :

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE :

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER HALFJAAR f 3.25.

ONZE BEKEN.

Op de Heemschuttentoonstelling in Amsterdam is een fraaie inzending gewijd aan onze Nederlandsche beken. De meeste, en dat kon nog wel eens last veroorzaken, ontspringen in Duitschland en België. Maar zonder dat hebben wij al last genoeg, doordat in dezen merkwaardigen tijd haast iedere beek in gevaar verkeert, om min of meer „genormaliseerd” te worden. Slechter term valt moeilijk te bedenken. Wat zou eigenlijk een normale beek zijn, wat anders dan een natuurlijke beek?

Wij hebben in ons land nog wel enkele kleine natuurlijke beken en onder de grootere zijn er ook nog wel, waarbij de menschelijke invloed het natuurlijk geheel nog weinig heeft geschaad. Ja, bruggen en watermolens en stuwen dragen dikwijls bij tot verhooging van het landschappelijk schoon en brengen slechts plaatselijk een niet ingrijpende stoornis teweeg in de biologische eenheid. Zelfs geven deze gevallen dikwijls nog zeer leerzame bijzonderheden te aanschouwen.

Een natuurlijke beek kiest zijn eigen weg. Of eigenlijk is het juist andersom; de bouw van het landschap dwingt het afvloeiend water in een bepaalde baan. Daardoor

wordt de beek tot een vorm van uitdrukking van het landschap, zij vormt er een harmonisch geheel mede en dat is misschien, zonder dat wij het altijd beseffen, wel haar grootste bekoorlijkheid. In de baan, haar aangewezen, behoudt zij echter een eigen persoonlijkheid en zoo kan zij haar bedding uitdiepen, verbreedten, zelfs verleggen, zij het dan ook binnen vrij enge grenzen. En ook deze omstandigheden verhoogen haar schoonheid.

In den ouden tijd leende het oevergebied van de meeste beken zich niet al te best voor kultuur. Daardoor bleef er het oorspronkelijk woud bestaan, op de lagere plaatsen meest elzenwoud, hoogerop het samenstel van eiken, beuken, berken. Hoewel het zware hout van tijd tot tijd gekapt werd en wij dus langs onze beken geen duizendjarige eiken mogen verwachten, is toch het woud-karakter van die oevers op menige plaats bewaard gebleven. Ik behoef slechts te herinneren aan de wondermooie bosschen, die als het ware aaneengeregen liggen aan de Boven-Slinge in het Winterswijkse: de bosschen van Aalderink, Stemerdink, Buskers, Bekkendelle. Dit zijn dan ook volledige bosschen, waarin alle „étage's" compleet bezet zijn. Naast de eiken en beuken ontbreken ook de esschen en haagbeuken niet, fijnspar en zilverspar hebben er een plaats gevonden, hulst en jeneverbes geven er wintergroen, meidoorn, vogelkers, sleedoorn, wegedoorn, Geldersche roos, bramen, wilde rozen, enz. geven er bloemenpracht in het voorjaar, kleurige vruchten in den herfst.

Maar het mooist van al is nog de grondflora, die er zoo rijk is, als zij alleen in den loop der eeuwen kon worden. En de fraaiste figuren uit die flora zoeken weer de beekoevers, waar ze de meest gewenschte toestanden van bodem, vochtigheid, licht, lucht en medescheepselen vinden en ook van tijd tot tijd een overstroominkje. Dat zijn dan niet alleen anemonen, primula's, klaverzuring, maagdepalm en viooltjes, maar ook boschpenningkruid, goudveil, rapunzel enz. enz. met nog allerlei varens, waaronder de zoo zeldzame beukvarens, en mossen, levermosses en zwammen.

foto K. O. renga.

Fig. 1. Op een beek in Midden Limburg.

Dat zijn ware schatkamers. Wanneer ge u laat leiden door de beken, dan kunt ge op menige plaats in Twente, in den Gelderschen Achterhoek, in Noord-, Midden- en Zuid-Limburg dergelijke schatten ontdekken. Soms zijn het maar heel kleine boschjes: enkele groote boomen, een strook struikgewas en daaronder dan de heele cavalcade van de prachtige boschplanten, alles als het ware opgedrongen tegen den beekoevers. Zoo'n plekje is o.a. de kleine bezitting van de Ver-

foto Schweers.

Fig. 2. *Woudlandschap aan een klein helder beekje in Twente.*

foto v. Tienhoven.

Fig. 3. *Buskers Bosch aan de Boven Slinge.*

eeniging tot Behoud van Natuurmonumenten aan de Tungelroysche beek in Midden-Limburg.

Over de dierenwereld van die beken valt ook nog veel te vertellen, daar komen wij later nog wel op terug. Sommige zijn zoo aanzienlijk, dat zij er nog vischotters op na kunnen houden. Zoo'n otter kan zich daar de weelde veroorloven van te smullen aan de zeldzame visschen der „heldere beken”: kwabaal en modderkruiper, en de stekelige rivier-donderpad. Ja, in sommige van die beken huist ook nog de zeer zeldzame beekprik. De rivierkreeft, eenige jaren geleden haast uitgestorven, begint zich weer in onze beken te vertoonen.

Onder de lagere dieren en planten zijn er, die nergens in Europa, misschien nergens in de wereld zoo voorkomen als hier. Geen wonder, dat de kenners van deze levensvormen (helaas een al te kleine groep van geleerden en liefhebbers), onze beken beschouwen als een kostbaar bezit en tegenover de heele wereld den ondergang van die flora en fauna zouden beschouwen als een eeuwige smaad voor ons Volk, voor onze Wetenschap, voor onze Regeering.

Wanneer de beken genormaliseerd worden op dezelfde manier zooals dat met de Schipbeek is geschied en voor de Buurser Beek is ontworpen, dan gaat niet alleen de prachtige flora van een breede oeverstrook verloren, maar wordt ook die unieke fauna en microflora volledig en onherstelbaar uitgeroeid, want van nieuwe vestiging kan

bij de geheele verandering van bedding en oevers geen sprake zijn. Wij weten dat door de normalisatie van de Beneden Slinge bij Varsseveld.

Gelukkig staat onze Hooge Regeering niet onverschillig tegenover natuurschoon. Al lang niet meer, want tijdens den oorlog bij de behandeling van de Nood-Boschwet stelde Minister Posthuma zelfs de portefeuille-kwestie ter wille van het behoud van natuurschoon.

Die wet verwierf de toestemming van de Kamer onder nadrukkelijk voorbehoud, dat zij alleen zou gelden „in geval van oorlog of oorlogsgevaar, alsmede zoolang niet door Ons is verklaard, dat met betrekking tot deze wet de door den oorlog of het oorlogsgevaar veroorzaakte bijzondere omstandigheden hebben opgehouden te bestaan.”

Thans verkeeren wij weliswaar niet in oorlog, maar toch wel in zeer „bijzondere omstandigheden”, die voor ons natuurschoon, voor onze flora en fauna een veel grootere bedreiging opleveren dan de houtkap van 1916 en 1917. De werkverschaffing vraagt om werkobjecten en nu is het wel haast een historisch gevestigde onvermijdelijkheid, dat die voor ons land gezocht worden in inpoldering, ontwatering en ontginning. Daarvoor moeten de waterlopen worden verbeterd en dus ook wel de natuurlijke waterlopen, de beken. Op zichzelf, waar het werkelijk nodig en nuttig is, prachtig werk.

Hier staan nu onze ingenieurs voor een moeilijk vraagstuk, dat velen hunner ook wel smartelijk zal kwellen. Mag Nederland miljoenen guldens ten koste leggen aan werkzaamheden, die het kostelijkst natuurschoon vernietigen, die ons land in dat opzicht voor altijd verarmen? Helaas wordt de aard en beteekenis en de waarde van natuurschoon nog lang niet algemeen beseft, gevoeld, begrepen. Geleerden, dichters, wijsgeeren, kunstenaars hebben al sinds eeuwen gepoogd de menschheid tot klaar en juist besef te brengen van de hooge beteekenis van natuurgenoet, maar nog met poover resultaat.

Doch laat ons niet wanhopen. Veel ingenieurs willen graag hun best doen om ons te helpen en een uitkomst te zoeken; waarom heeten zij anders ook „vernuftelingen”? Voor zoover de Regeering de middelen der werkzaamheden verschaft, heeft zij ook nog invloed op den gang der zaken en ter wille van het behoud van natuurschoon in den uitgebreidsten zin des woords, dus ook in het belang van flora en fauna heeft zij een Commissie van Advies ingesteld, die bij alle ontginningen vanwege het Staatsboschbeheer en bij alle werkzaamheden die met staatssteun geschieden door het Rijksbureau voor Ontwatering en de Commissie voor Ruilverkaveling, kan opkomen voor het natuurschoon en middelen kan helpen beramen voor bescherming. Deze Commissie werkt al sedert eenige jaren op zeer aangename en vruchtbare wijze samen met de Directie van het Staatsboschbeheer.

Wanneer wij onze beken willen redden, dan kan dat alleen geschieden door de kracht der liefde en dan moeten wij van die liefde getuigen en niet opzien tegen moeite en offers. Wanneer de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten honderd-duizend leden telde in plaats van twaalfduizend dan had zij zich al lang het bezit

kunnen verzekeren van brongebied en bovenloop van belangrijke beken, want dat is het voornaamste.

En nogmaals herhaal ik mijn verzoek, om mij zoo uitvoerig mogelijk in te lichten omtrent onze beken en riviertjes, met de flora en fauna van het water en zijn oevers en de mogelijkheid en wenschelijkheid van het behoud. Van de inlichtingen die ik ontving, heb ik in bovengenoemde Commissie reeds zeer belangrijk gebruik kunnen maken. Wanneer wij ons niet inspannen, dan verbeuren wij het recht om te klagen.

JAC. P. THIJSSE.

PLANTENFOTO'S.

III.

Gaarne had ik in dit artikel enkele buitengewoon goede opnamen van andere amateur- of vakfotografen doen reproduceeren, doch ik moet dit nalaten. Want meestal zullen ons de gegevens onbekend zijn en ons doel is, voorbeelden te geven, die ongeveer in de practijk kunnen worden nagevolgd. Vooral den beginnenden amateur zij aangeraden, zijn gegevens een tijd lang te noteeren, bij volgende opnamen zal hij daarvan ongetwijfeld nut hebben en zelfs een mislukte plaat is dan niet geheel verloren.

Voor het ontwikkelen en afdrukken verwijs ik naar de leerboeken, al is er op dit gebied ook wel wat van te zeggen. Ook over het vergrooten zwijgen we. Men denke er echter aan, dat ook een deel van een plaat, dat goed is, waarde heeft, en bij vergroting uitmuntend kan zijn, soms beter, dan wanneer de volle plaat was gebruikt. De plant kan onbereikbaar zijn op den gewenschten afstand, de omgeving aanstoetelijk, er zijn vele mogelijkheden, die ons kunnen nopen, de plaat toch te gebruiken voor een opname, al weten we vooruit, er een deel niet van te kunnen benutten.

Thans gaan we op stap. Leeringen wekken, maar voorbeelden trekken. En 't zijn juist de voorbeelden met hun gegevens, die ons van de praktijk der plantenfotografie het meeste doen zien. Want ze kunnen allen onder gelijksoortige omstandigheden worden nagevolgd en zijn een houvast voor in andere omstandigheden te maken opnamen.

Chrysanten bij Gerolstein (Fig. 6, blz. 332).

We zijn in Gerolstein, botanisch, entomologisch en geologisch zeer interessant gebied. Een achterweggetje achter Hotel Heck opgeklauterd, voorbij een paar korenvelden, op den weg naar een der oorlogskerkhoven. Onze aandacht wordt getrokken door een groepje chrysanten, die het in deze omgeving wel doen en ons een opname waard lijken. Ze zijn niet hoog; meer dan twee étages van ons statief hebben we niet nodig. Een stralend zonnetje en niet al te veel wind maken ons werk gemakkelijk. Op een meter afstand bevindt zich ons object. Doch in een oogopslag zien we, dat